

Coronavirus-I

Cent anys entre dues pandèmies

Francesc Devesa i Jordà

Quan encara cueja el centenari de la grip de 1918, un nou virus ha posat el món cul per amunt. La pandèmia de coronavirus, matriculat com a COVID-19, és una més de les moltes que ha suportat la humanitat des de temps remots. Llargues dècades de relativa pau biològica ens havien donat la sensació d'invulnerabilitat, quan un ésser diminut del microcosmos ha posat en evidència la nostra feblesa. Parle, és clar, des de la comoditat de la "societat avançada". L'altra, la dels països pobres, sofreix la seua debilitat quotidiana davant la nostra indiferència culpable. De sobte, però, tots hem esdevingut africans. I això que estàvem advertits. Diversos científics ens recordaven sovint la possibilitat de mutacions i de salts virals des dels animals a l'home. Així, dos coronavirus, el SARS-CoV i el MERS-CoV, van despertar alarmes el 2002 i el 2012. També un virus gripal del tipus H1N1, emparentat amb el de 1918, va protagonitzar el brot de grip A del 2009. Les tres epidèmies van poder ser controlades, però convenia no baixar la guàrdia. Fa tan sols uns mesos, aquestes i altres consideracions es feien en congressos i col·loquis arreu del món recordant aquella "grip espanyola" de fa cent anys. La Safor, encara que modestament, també hi va participar. Pel febrer de 2018, Josep Bernabeu, historiador de la ciència i expert en aquell episodi, vingué a Gandia. Convidat per AISSA, va pronunciar una conferència de títol premonitori: *Les lliçons de la pandèmia de grip de 1918*. Uns mesos després, a Oliva, feia una altra xerrada que posava el focus en la societat valenciana. No imaginàvem en aquell moment que a un any vista tindríem un nou esclai epidèmic.

Model de microscopi òptic utilitzat per microbiòlegs valencians el 1918. Imatge presa de l'exposició sobre la grip de 1918 realitzada a València (Palau de Cerveró) del 11/12/2019 al 13/03/2020.

Afortunadament les circumstàncies socials i sanitàries no són les mateixes que fa cent anys. Tampoc el COVID-19 és el H1N1 de la grip de 1918. Mentre el virus gripal va afectar preferentment la població entre 20 i 40 anys, teòricament amb el sistema immunitari més fort, el coronavirus sembla tenir un comportament més típic, atés que el segment de més risc es el de la gent major o amb més feblesa immunitària. A principis del segle XX els microbiòlegs intuïen els virus però no tenien tecnologia suficient per detectar-los. Ara, l'estudi d'aquests microorganismes ha avançat molt, però no tant com per barrar-los el pas de forma segura. El sistema sanitari és també bastant millor però tampoc està ben preparat per afrontar una crisi com l'actual. Hem après alguna cosa de la pandèmia gripal de 1918? Deia el professor Josep Bernabeu que l'epidèmia del virus gripal H1N1 va evidenciar les "mancances sanitàries de tot tipus" existents a la societat valenciana i espanyola. Temps hi haurà per comentar les actuals i corregir-les, com va passar en els anys 20 del segle passat. Què hem de fer front al coronavirus? De moment cal tindre prudència i disciplina per complir les indicacions de les autoritats, encara que aquestes siguin enutjoses, molestes o, fins i tot, discutibles. No és l'hora de buscar culpables sinó de col·laborar en la solució. És menester fugir de visions partidistes o sectàries, tant de l'oposició com del govern, siga a nivell estatal, autonòmic o local. És l'hora de fer cas als epidemiòlegs i especialistes amb salut pública. Qualsevol opinió experta pot ser útil, des de l'OMS a la sanitat municipal. Cal protegir a tota la població, en especial a la més feble des del punt de mira socioeconòmic. La col·laboració amb les mesures d'aïllament és fonamental per evitar que una expansió descontrolada de l'epidèmia sature el sistema sanitari. Podem fer molt en aquesta línia i també per passar de la millor manera possible el, probablement llarg, període de confinament.